

Van een ontworpen, een door kunstwerken vastgelegden omtrek is eerst sprake wanneer krachtens het privilege van 1340 vesten worden gegraven, eerst de Oost- en Middelvest, daarna de Westvest. Voor het eerste vak werd, met behoud der vaste punten Weena, (station Hofplein) en scheiding van Kralingen, (Oostplein) een boogvorm gekozen, omdat daarmee zoo groot mogelijke oppervlakte binnen de stad kon getrokken worden zonder te vervallen in min of meer rechte of scherpe hoeken, die altijd bijzondere voorziening voor de verdediging vorderden. Bij het westelijk vak ging men naar hetzelfde beginsel te werk, maar de ruimte in den boog werd beperkt door de omstandigheid, dat men moest blijven binnen de grens van het ambacht van het Roode Sant: in het zuid-westen was er voor de vest slechts een tamelijk smalle strook tusschen deze grens en Bulgersteyn (Passage). Voorbij dit punt boog de vest (Coolsingel) naar het zuidoosten, naar de rivier, waar op den dijk (Museum Boymans) de Schiedamsche poort gebouwd werd; dit westelijk vak was dus belangrijk korter dan het oostelijke.

Aan de binnenzijde van deze vesten, zeker althans aan de westzijde der stad, werd in de tweede helft der 15e eeuw, ter vervanging van de oorspronkelijke, houten omtuining, een muur gebouwd, van afstand tot afstand versterkt met torens, maar langs den waterkant van de landstad (Steiger) heeft nooit zulk een muur bestaan. In 1426, toen de vest in het Oost-Nieuwland (Nieuwehaven) wordt aangeduid als *nieuwe* vest, werd aan de waterzijde alleen langs de lijn Nieuwehaven-Visschersdijk een versterking aangetroffen bestaande uit houten „stakettingen” en „waechuysen”¹⁾, met een versterkt bruggenhoofd in het Oost-Nieuwland „neffens die stillebrugge”; in hoeverre het Huys ter Merwen dienstbaar was aan de verdediging zou ik niet durven zeggen. De muren en torens langs de nieuwe vest, waaronder de Sint Laurenstoren aan de oostzijde van de haven, dagteekenen mede uit de 2e helft der 15e eeuw; in 1489 stond er bovendien op het havenhoofd een blokhuis, toen door de burgers

1) O.a. aan de Stillebrug, het Huis ten Donck, het Huis te Lovesteyn en het Huis te Bolgersteyn.